

Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry
Oriveden yhteiskoulun oppilaskunta
Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry
Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys

Suojeluesitys 26.2.2024

Jakelu:

Metsähallitus,
Metsähallitus Metsätalous Oy,
Metsähallitus Luontopalvelut,
Ympäristöministeriö,
Pirkanmaan ely-keskus

Varikon metsä Orivedellä suojeltava kokonaisuudessaan

Valtion omistama arvokas ja monimuotoinen luontokokonaisuus aivan Oriveden keskustan kupeessa tulee suojella asukkaiden virkistysalueeksi, koulujen opetuskäyttöön sekä luonnon monimuotoisuuden ja hiilinielujen turvaamiseksi.

Alue on monipuolinen – sieltä löytyy pienellä alueella muun muassa reheviä lehtomaisia sekametsiä, tuoreita ja kuivia kankaita, kalliomänniköitä, sekä pieniä ojittamattomia soita. Alueella ei ole tehty pitkään aikaan aktiivisia harvennuksia tai hakkuita, joten vanhojen metsäkuvioiden ohella myös taimikot ja nuoret metsät ovat ennallistumassa kohti luonnontilaa, johon kuuluu erikikäisiä puita, monipuolinen lehtipuusekoitus sekä paljon lahoppuuta.

Alue on linnustollisesti arvokas. Siellä on havaittu pesimäaikana mm. huuhkaja, varpuspöllö, mehiläishaukka, pyy, pohjantikka, hömötiainen, töyhtötiainen, pikkusieppo, idänuunilintu ja pohjansirkku tavallisempien lajien lisäksi. Liito-oravasta on havaintoja aivan alueen reunoilta, joten on todennäköistä, että sitä voi löytyä myös näistä metsistä. Alueen hyönteis-, kasvi-, sammal-, jäkälä- ja sienilajistoa ei ole vielä kartoitettu.

Varikon metsä siirtyi taannoin puolustusvoimilta metsähallituksen hallintaan. Metsähallituksen Metsätalous Oy teki koko alueen kattavan avo- ja harvennushakkuusuunnitelman, josta annettiin metsänkätöilmoitus 4.8.2020.

Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys jätti 17.8.2020 suojeluesityksen, jossa vaadittiin hakkuista luopumista ja alueen suojelua kokonaisuudessaan. Yhdistys tapasi metsähallituksen edustajia, ja sille luvattiin, että aluetta ei hakata toistaiseksi.

Metsähallitus ilmoitti sähköpostilla 19.1.2024 uudesta hakkuusuunnitelmasta Varikon metsässä. Vaikka hakkuualueita on keskiosassa muutettu hieman, käytännössä koko alue aiotaan silti käydä läpi hakkuilla. Suunnitellut hakkuut heikentäisivät edelleen merkittävästi alueen luonnontilaa ja estäisivät alueen ennallistumista.

Perustelut

1. Lähimetsä ja virkistyskohde

Varikon metsä on orivesiläisille tärkeä lähimetsä ja virkistyskohde. Metsien ja pikkukosteikkojen kokonaisuutta halkovat polut kertovat, että alueella liikkuu ihmisiä, ulkoilemassa, sienestämässä, marjastamassa. Luonto on Oriveden tärkeä vetovoimatekijä. Monimuotoisessa luonnossa liikkumisella on myös tutkitusti myönteinen vaikutus ihmisten terveyteen ja mielialaan. Suojeltuna alue voisi palvella myös osana suunniteltua Kintulammi–Orivesi-vaellusreittiä.

2. Koulujen lähiluonto- ja ulkonaoppimisalue

Oriveden yhteiskoulun oppilaskunta on tehnyt keväällä 2021 vapaasti liikuttavalle alueelle (ei siis aidatulle varsinaisen varikon alueelle) esityksen, että siitä muodostettaisiin koulumetsä. Metsä on kävelyetäisyyden päässä keskustan kouluista. Oppilaat voisivat käyttää sitä ulkonaoppimiseen mm. biologian, maantiedon, äidinkielen, vieraiden kielten, kuvataiteen ja liikunnan tunneilla. Alueella on eri metsätyyppien ohella pieniä luonnontilaisia suotyyppejä, korpipainanteita, rämeitä ja kaksi pientä avosuota. Oppilaat voisivat seurata alueen ennallistumista havainnoimalla ja dokumentoimalla muutoksia samoilla paikoilla vuosien mittaan.

Oriveden yhteiskoulu on viime vuosina panostanut ympäristökasvatukseen ja sillä on mm. Vihreä lippu -sertifikaatti ja Unesco-koulustatus. Oppilaiden luontosuhteen vahvistaminen ja tukeminen on näiden statusten mukaisessa toimintakulttuurissa tärkeää. Jotta oppilaiden kanssa voi koulupäivien puitteissa toimia luonnossa, tulee luonnontilaisia alueita olla fyysisesti lähellä koulua.

3. Monimuotoisuus ja ennallistaminen

Varikon metsän suojeleminen on kustannustehokas tapa edistää eteläisen Suomen metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Avohakkuut (poiminta- ja säästöpuuhakkuut mukaan lukien) vievät metsälajeilta suojan ja ruuan, harvennushakkuut runsaslahopuustoisissa sekametsissä turmelevat metsälajeille elintärkeän monimuotoiseksi luonnonmetsäksi kehittymässä olevan kokonaisuuden. Harvennetuissa nuorissa tasaikäisissä metsissä ei löydy monille metsälajeille suojaa eikä ruokaa. Esimerkiksi metsätiaiset, pienet pöllöt, kanalintupoikueet sekä lahoppuulla elävät lajit kärsivät.

Tutkimusten mukaan yksittäisten, pienialaisten vanhan luonnonmetsän sirpaleiden säästäminen ei yksin riitä pelastamaan uhanalaisia metsälajeja, vaan tarvitaan laajempia kokonaisuuksia.

Kansainvälisesti arvostetuin suomalainen suojelubiologi, edesmennyt Ilkka Hanski tiivistää asian näin:

”Lajit menestyvät sitä paremmin, mitä suurempi, yhtenäisempi ja monipuolisempi niiden elinympäristö on. Mitä pienempi on jonkin lajin paikallispopulaatio, sitä suurempi riski sillä on hävitä ympäristömuutosten tai muiden syiden takia. Jos saman lajin populaatioita ei esiinny lähitöillä, lajin ei onnistu asuttamaan elinpaikkaa uudelleen. Metsäluonnon suojelemiseksi rauhoitetut avainbiotoopit ovat yleensä alle hehtaarin kokoisia – liian pieniä ja eristyneitä ylläpitääkseen elinvoimaisia populaatioita. Suojelun kannalta merkittäviä ovat suuremmat, vähintään noin 10 hehtaarin alueet.”

Etelä-Suomessa vanhoja luonnonmetsiä on jäljellä niin vähän, että niiden suojeleminen ei yksin riitä turvaamaan uhanalaisten metsälajien säilymistä. Elinympäristön pirstoutuminen pieniksi kaukana

toisistaan oleviksi laikuiksi johtaa paikallisiin sukupuuttoihin. Hanski puhui sukupuuttovelasta:

”Sukupuuttovelka syntyy, kun lajien elinympäristö heikentyy niin paljon, että lajit tulevat häviämään, ellei elinympäristöä kohenneta. Suomen noin 2000:sta vanhan metsän lajista on jo hävinnyt satakunta, ja noin 1000 lajin arvioidaan häviävän, ellei niiden elinympäristön pinta-ala kasva nykyisestä. Vanhan metsän eliöyhteisön sukupuuttovelka on siis 1000 lajia.”

Metsälajien turvaamiseksi tarvitaan suojelun ohella myös ennallistamista. Varikon metsä on tähän oivallinen kohde. Alueella on jo vanhaa metsää ja järeää lahopuuta sekä ojittamattomia kosteikkoja. Nuoremmat metsäkuviot ovat olleet käsittelemättä pitkään, ja ennallistuminen kohti luonnonmetsää on jo jatkunut hyvän aikaa.

4. Hiilinielu

Hiilinielut ovat romahtaneet, metsäluonnon lajikato etenee. Kasvaneiden hakkuiden ja turvemaiden ojitusten vuoksi maaperäsektorin ilmastopäästöt ovat kasvaneet niin paljon, että vaikka muilla sektoreilla on onnistuttu vähentämään päästöjä, Suomen nettopäästöt eivät ole vähentyneet 30 vuoteen!

Hakkuiden vähentäminen ja suojelu ovat halvin ja nopein tapa korjata asia. Muuten päästöoikeuksia joudutaan ostamaan kalliilla ulkomailta.

5. Varikkoalueen sisäpuolen metsä

Varikkoalueen aidan sisäpuolella olevat metsät tulisi myös suojella ja jättää ennallistumaan kohti luonnontilaa. Rakennusten vieressä olevia vaarallisia puita voisi kaataa maapuiksi, jos ne uhkaavat kaataa rakennusten päälle. Varikkoalueet ovat perinteisesti olleet metsän suojissa. Oriveden kaupungin tilaaman ”Lehdistö-Varikko-Oriahde asemakaava-alueen rakennetun ympäristön inventointi” -raportin (*Jari Heiskanen 28.10.2014*) mukaan rakennusten suojaksi säästetyt vanhat metsät ovat tärkeä osa varikkoalueen kulttuuriperintöä. Tämä on huomioitu myös toimenpidesuosituksissa:

”Toimenpidesuosituksat: Rakennuksen korjaus- ja muutostöissä tulisi käyttää perinteisiä, rakennusaikakauteen liittyviä materiaaleja, värejä, työtapoja ja teknisiä ratkaisuja. Rakennuksen ympäristössä tulee huomioida rakennuksen sota-ajan maastouttamiseen liittynyt metsäisyys ja rakennusten hajauttaminen.”

Aidan sisäpuolinen alue luo suojeltuna rauhallisia turvapaikkoja myös aroille metsälajeille, koska liikkuminen siellä vaatii erikoisluvan.

Lopuksi

Metsähallituksen suunnittelemat hakkuut heikentävät merkittävästi alueen luontoarvoja ja nollaavat metsien pitkään jatkuneen ennallistumiskehityksen. Hakkuilla ei ole isoa taloudellista merkitystä. Laajemmista harvennushakkuista ei juurikaan kerry tuloja, ja avohakattavat alueet ovat kutistuneet pieniksi. Kun alueen puuston annetaan kasvaa vanhaksi, tarjoaa se suojaa myös itse varikkoalueelle.

Me allekirjoittajat esitämme, että metsähallitus pidättäytyy suunnitelluista hakkuista, alueen luontoarvot selvitetään ja alue suojellaan kokonaisuudessaan ja siirretään Metsähallituksen luontopalvelujen taseeseen. Alueen ennallistamista ja virkistyskäyttöä voidaan sen jälkeen suunnitella yhdessä luontopalvelujen asiantuntijoiden kanssa.

Allekirjoitukset:

Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry

Kari Salo
puheenjohtaja, karihk.salo@kolumbus.fi

Pekka Heikura
varapuheenjohtaja, pekka.j.heikura@gmail.com

Kaisa Karjalainen
sihteeri, kaisa.karjalainen@hotmail.com

Seppo Leinonen
taloudenhoitaja, seppoposti@seppo.net

Oriveden yhteiskoulun oppilaskunta

Minna Vasara,
minna.vasara@orivesi.fi

Marjo Grönvall-Jokela
marjo.gronvall-jokela@orivesi.fi

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry

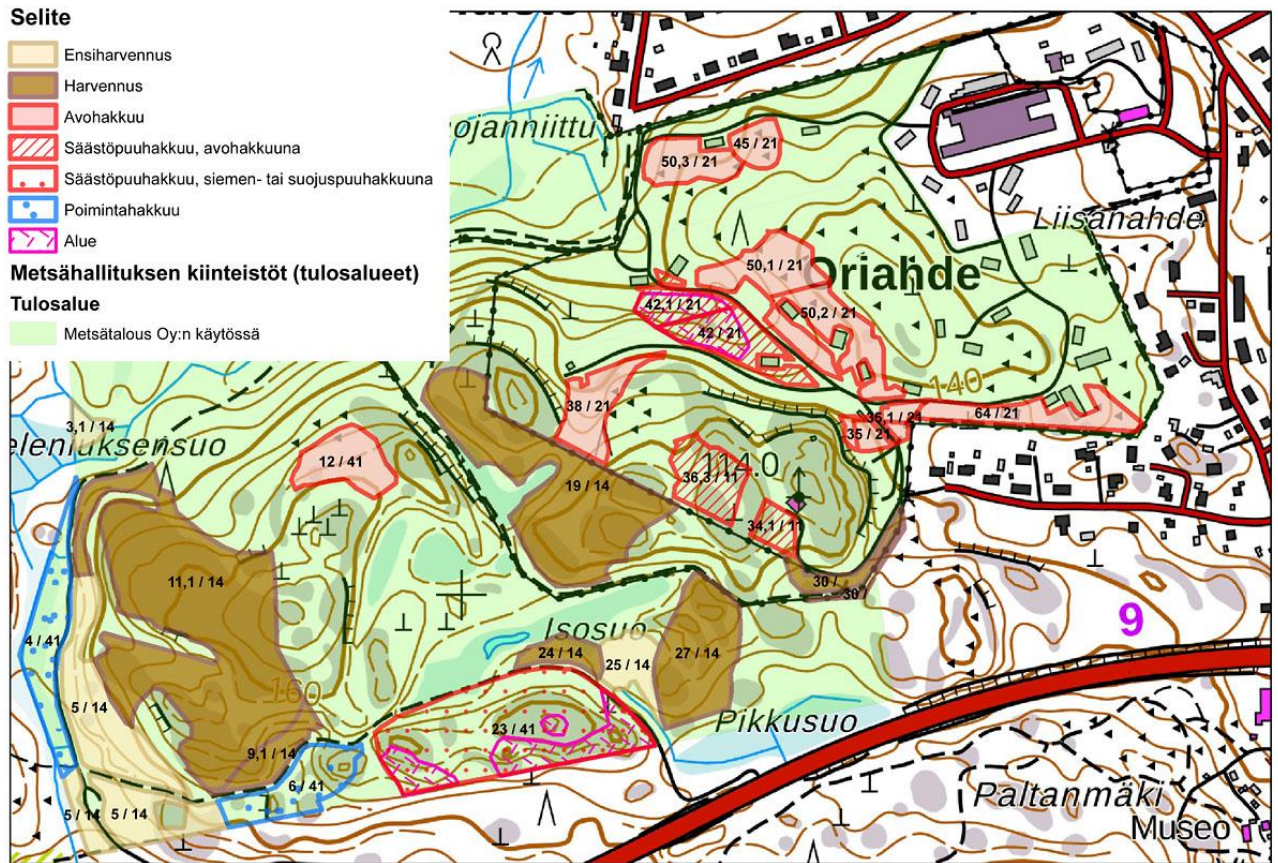
Antti Virnes
puheenjohtaja, antti.virnes@gmail.com

Sari Hämäläinen
järjestösihteeri, sari.hamalainen@sll.fi

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys

Jukka T. Helin
Suojeluvastaava, pily@pily.fi

Metsähallituksen hakkuusuunnitelma, toimitettu meille 19.1.2024:

Valtion omistama metsäalue:

